

Til Helse- og omsorgsdepartementet
Deres ref: 22/2404

Innspill til Nasjonal helse- og samhandlingsplan

Det vises til helse- og omsorgsministerens invitasjon til å gi innspill til departementets arbeid med Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Det vises videre til innspill som Apotekforeningen har gitt til departementets arbeid med ny stortingsmelding om folkehelsepolitikken, samt Apotekforeningens innspill til departementets arbeid med forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet.

Hovedutfordringer

En hovedutfordring for norsk helsetjeneste i årene fremover er endringene i befolknings-sammensetningen som vil preges av en stor og økende andel eldre. Endringene vil kreve tilpasninger og utvikling i helsetjenesten for å øke kapasiteten.

Det vil være behov for å fortsette arbeidet med digitalisering og effektivisering av tjenestene. I dette arbeidet vil det være svært viktig å legge til rette for at kompetansen til ulike helsepersonellgrupper blir utnyttet best mulig. Det bør satses på økt samhandling, men også nye måter å fordele ansvar og oppgaver på mellom helsepersonellgrupper. Helseprofesjonsgruppers egeninteresser bør ikke tillates å stå i veien for en utvikling som tjener befolkningen og pasientenes helse. Fremtidig tilgang til helsefaglige og økonomiske ressurser er avhengig av dette.

Bedre utnyttelse av farmasøytens legemiddelkompetanse i samhandling med andre

Det er vår vurdering at farmasøytens legemiddelkompetanse generelt er en dårlig utnyttet ressurs i helsetjenesten. Det bør derfor utforskes hvordan farmasøyt kompetansen kan benyttes bedre i samarbeid/samhandling med leger og sykepleiere i pasientrettede tjenester, ved å avlaste annet helsepersonell med legemiddelhåndteringsoppgaver osv. Bedre utnyttelse av farmasøytens kompetanse vil også kunne være et viktig forebyggende initiativ som kan bidra til riktigere legemiddelbruk og redusere fare for feil og pasientskader.

Samhandling om folkehelsearbeid i kommunene

Apotekene er en viktig helseaktør i kommunene, men det er i dag lite samarbeid mellom den enkelte kommune og lokale apotek. Det er gitt noen eksempler på slikt samarbeid på slutten av dokumentet. Apotekforeningen mener det burde legges bedre til rette for slikt samarbeid gjennom eksempelvis nasjonale takster for bruk av farmasøyter i tverrfaglige legemiddelgjennomganger. Vi mener mer samarbeid mellom apotek og kommune kan identifisere nye samarbeidsarenaer som vil bidra til bedret folkehelse og redusere ressursbruken i den enkelte kommune.

Samarbeid rundt vaksiner er ett eksempel. 88 kommuner har etablert samarbeid med lokale apotek om vaksiner mot Covid-19, og ca. 1/5 av landets apotek har til nå bidratt i vaksineren. Slikt vaksinesamarbeid avlastar kommunal helsetjeneste og gir samtidig befolkningen bedre tilgang til vaksiner. Disse gevinstene kommer uten at kommunene får økte kostnader.

I diskusjonene rundt et eventuelt voksenvaksinasjonsprogram er organisering et viktig forhold som må diskuteres. Med de gode erfaringene som er gjort etter omfattende influensa- og koronavaksiner i apotek synes det opplagt at apotekene vil kunne ta, og bør bli tildelt, en sentral rolle i gjennomføringen av et slikt program.

Apotekene bidrar aktivt i Helsedirektoratets røykesluttprosjekt som gjennomføres i Vestre Viken. Prosjektet har nå pågått i snart to år. Her er apotekene med i samhandlingen, og har en viktig rolle knyttet til veiledning i valg av og rådgivning om bruk av røykeslutt-legemidler. Apotekene er positive til å delta videre om ordningen blir nasjonal.

Røykesluttprosjektet er ett eksempel på at apotek kan bidra som ressurs innen forebyggende arbeid. Sett i lys av den demografiske utviklingen og fastlegekrisen, representerer apotekene, som lavterskel helsetjeneste, en kjemperessurs for folkehelsearbeid.

Apotekbransjen er bekymret for utviklingen av legemiddelbruk blant barn og unge. Bruk av paracetamol er særlig godt undersøkt, og undersøkelser viser urovekkende høyt forbruk helt ned i barneskolealder. At paracetamol selges i butikker «ufarliggjør» legemidlet. At mange foreldre har et overforbruk av paracetamol smitter trolig over på barna. Vi mener at opplæring om legemidler må inn i skolen. Apotekbransjen kan være en bidragsyter inn i dette arbeidet.

Samhandling om riktig legemiddelbruk/bedre etterlevelse

Manglende etterlevelse av forskrevne legemidler er både nasjonalt og internasjonalt anerkjent som en hovedutfordring innen legemiddelbehandling. Medisinstart-tjenesten som nå prøves ut i apotek har som mål å ta tak i denne utfordringen. Medisinstart har vist seg nyttig for å avdekke og løse legemiddelrelaterte problemer, øke pasientenes forståelse av egen legemiddelbruk, samt bedre etterlevelse av igangsatt behandling for pasienter som bruker hjerte-kar og kolesterolsenkende legemidler.

I et pilotprosjekt for Medisinstart til pasienter med diabetes 2 er Medisinstart-tjenesten utviklet videre. I pilotprosjektet prøves det ut et system for elektroniske dialogmeldinger mellom farmasøyt og behandlende lege. I prosjektet blir det testet ut hvilke av de opplysninger som fanges opp i farmasøyt-pasient-dialogen, som legene opplever som nyttig for sin videre oppfølging av pasienten. Samhandlingsprosjektet forventes å gi et viktig grunnlag for utvikling av standarder for elektronisk dialog mellom farmasøyt og lege om pasienters legemiddelbruk.

Samhandling innen rusfeltet

Apotekene samarbeider med rusfeltet gjennom de oppgavene apotek har i tilknytning til utlevering av legemidler til LAR-pasienter. Samhandling mellom lege/LAR-senter og apotek fungerer bra noen steder, men i alt for mange tilfeller er slikt samarbeid helt fraværende. Dette skyldes ikke manglende interesse fra apotek, men at leger/LAR-sentre ikke prioriterer dialog og samarbeid med utleverere av LAR-legemidler. At dette går ut over LAR-pasientene er det viktigste og mest beklagelige, men det gir også apotekene unødvendig mye ekstrajobb når f.eks. oppstart i LAR med utlevering i apotek ikke er ordentlig forberedt, når det mangler gyldige LAR-resept, når doseringsendringer ikke meldes osv. Selv om apotekene ofte ikke regnes inn som en del av behandlingsteamet rundt LAR-pasienten er det likevel apoteket som i de fleste tilfellene møter pasienten oftest og mest regelmessig. Dette gir apotekene en nærhet til LAR-pasientene og kunnskap om deres situasjon som burde vært utnyttet bedre til det beste for brukeren. Bedre samhandling mellom lege/LAR-senter og apotek vil øke kvaliteten i tjenestene som tilbys LAR-pasienter.

Digital samhandling

I apotekbransjen pågår et stort digitaliseringsarbeid, gjennom utvikling og innføring av en felles apotekløsning, «Eik».

Eik er en samhandlingsløsning og en felles pasientjournal som gjør det mulig for apotekene å dele pasientinformasjon på tvers av alle apotek og juridiske enheter og gjennom dette styrke

pasientsikkerheten. Dette er i tråd med nasjonalt målbilde om deling av pasientinformasjon på tvers av helsetjenesten og mellom aktører med tjenstlig behov.

Eik er også et nytt felles grensesnitt mot de myndighetsløsningene som er nødvendig for å kunne drive apotek i tråd med den til enhver tid gjeldende apoteklovgivning og vil tilrettelegge for effektiv samhandling mellom apotek og øvrige aktører i helsetjenesten

De viktigste komponentene i Eik er resephåndtering og farmasøytiske tjenester, refusjon og oppgjør, dokumentasjon og journalføring samt rapportering og statistikk. Eik vil gi gevinst for myndighetene bl.a. ved at det kun er en bransjeløsning å forholde seg til, og ved høy kvalitet i rapportering til myndighetene fra felles datakilde.

Eik er planlagt innført i alle apotek fra 2023

Eksempler på tiltak

I eksemplene under vises ulike tiltak som pågår og som er gode eksempler på samhandling mellom apotek og kommune, som bidrar til riktigere legemiddelbruk og bedre pasientsikkerhet.

Apotekforeningen kan formidle kontakt med de ulike apotekene, dersom det er ønskelig å vite mer om samarbeidet.

Avtale mellom kommune og apotek

Fredrikstad kommune har inngått avtale med Apotek 1 Helsehuset om kjøp av farmasøytiske tjenester og utleie av apotekteknikere på Medisinrom på sykehjem. Dette er en avtale som har gått over flere år og hvor kommunen og apoteket i samarbeid blir enige om innsatsområdene påfølgende år. Tjenestene som tilbys er blant annet farmasøytisk revisjon, undervisning av personell med ansvar for legemiddelhåndtering og utleie av apotekteknikere til Medisinrom på sykehjem.

Tverrfaglige legemiddelgjennomganger i sykehjem og hjemmetjeneste

I Lofoten har det gjennom flere år vært et godt samarbeid mellom kommuner og primærapotek om gjennomføring av tverrfaglige legemiddelgjennomganger. Vestvågøy er en av disse kommunene som benytter farmasøyter fra lokalapoteket til å gjennomføre årlige legemiddelgjennomganger i sykehjem og hjemmetjeneste, i samarbeid med sykepleier og lege. Samarbeidet har pågått i snart ti år, fungerer veldig godt og for noen pasienter ser man tydelig ønskede forbedringer. Tjenesten bidrar til bedre samhandling mellom aktørene, noe som også kommer andre pasienter til gode.

Farmasøyter i primærhelseteam

I Kristiansand er det i gang et pilotprosjekt med bruk av farmasøyter fra primærapotek i primærhelseteam, der farmasøytene bidrar inn i tverrfaglige legemiddelgjennomganger for pasienter med kompleks legemiddelbehandling.

For Apotekforeningen

Hanne Andresen
Fagdirektør

Tore Reinholdt
Seniorrådgiver